

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-2905/2020. számú ügyben
a köztemetés költségeinek visszatérítéséről

Előadó: Némedi Erika

Érintett szervek: Ózd Város Önkormányzata

2020.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-2905/2020. számú ügyben**

Az eljárás megindítása

Miskolcon élő panaszos azért kérte az alapvető jogok biztosának segítségét, mert sérelmezte, hogy 82.500 Ft **megelőlegezett köztemetési költség visszafizetésére kötelezte** őt Ózd Város Önkormányzata. A beadványa szerint 48.000 Ft összegű rokkant nyugdíjából tartja fent a 42 m²-es lakását, amelynek csak a rezsiköltsége 20-25 ezer forint, gyógyszerköltsége pedig további 9.000 Ft. A panasz szerint az önkormányzat a SZOC/349-11/2019. számú határozatával kötelezte elhunyt édesanyja megelőlegezett köztemetési költségének visszafizetésére. A beadványozó azt is sérelmezte, hogy annak ellenére kötelezte őt az önkormányzat, hogy a törvényes örökösök testvére gyermekei, ő lemondott az örökrészéről. A panaszos azt is a biztos tudomására hozta, hogy az önkormányzat a hagyatéki eljárásban az örökösökkel szemben nem érvényesítette az igényét. A panaszos különösen azt sérelmezi, hogy az önkormányzat a benyújtott méltányossági kérelmét – az abban előadott nehéz anyagi körülményei ellenére – elutasította, majd a fizetési kötelezettség alóli mentesítés iránti kérelmét a SZOC/349-16/2019. számú határozatával szintén elutasította arra való hivatkozással, hogy nem alkotott rendeletet a köztemetés szabályairól, így a köztemetés költségeinek elengedéséről sem.

Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 1. § (2) bekezdésének értelmében az alapvető jogok biztosa tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít többek között a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére. Tekintettel arra, hogy a panaszbeadvány nyomán felmerült a jogállamiság elvével, valamint a szociális biztonsághoz való joggal összefüggő visszásság gyanúja, az Ajbt. 18. § (1) bekezdése alapján az ügyben vizsgálatot indítottam. A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alapján Ózd Város Polgármesterétől (a továbbiakban: polgármester) részletes tájékoztatást, továbbá az ügyben keletkezett dokumentumok rendelkezésemre bocsátását kértem.

Az érintett alapvető jogok és elvek

- a jogállamiság elve és az abból fakadó jogbiztonság követelménye (Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*”)
- a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez való jog (Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.*”)
- az emberi méltósághoz való jog (Alaptörvény II. cikk: „*Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.*”)
- a jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés: „*Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.*”];
- a szociális biztonsághoz való jog (Alaptörvény XIX. cikk (1)-(2) bekezdés: „*Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson, a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg.*”)

Az alkalmazott jogszabályok

- Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Új Ptk.);
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.);
- temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Ttv.);
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.);
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (továbbiakban: Ákr.)
- a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (Hetyv.)
- a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.)
- a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól szóló 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.);
- Ózd Város Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2015. (II. 20.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetben nyújtott települési támogatásokról (a továbbiakban: Ör.).

A megállapított tényállás

A panaszos édesanyja ózdi lakos volt, de Egerben hunyt el. A panaszos az édesanyja 2019. január 6-án bekövetkezett halála után jelezte, hogy hozzátartozója eltemettetéséhez nem rendelkezik elegendő anyagi forrással, ezért az elhunyt közkölségen történő eltemetéséről Ózd Város Önkormányzata gondoskodott a polgármester 13.009-2/2019. számú, 2019. január 17-én kelt határozata alapján.

Ezt követően Ózd Város Polgármestere a köztemetés költségeinek megtérítése miatt a 2019. január 22-én kelt végzésével megkereste a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Ózdi Járási Hivatalát a panaszos, mint temettetésre köteles hozzátartozó adatainak megismerése érdekében.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Ózdi Járási Hivatalának BO-09/OI/01492-2/2019. számú határozatában közölte, hogy a panaszos – a miskolci lakóhelyén kívül – tartózkodási hellyel nem rendelkezik.

Ózd Város Önkormányzatának Polgármestere a SZOC/349-11/2019. számú, 2019. április 18. napján kelt határozatával a panaszost kötelezte 82.833 Ft temetési költség megtérítésére.

A panaszos 2019. május 2. napján fellebbezéssel élt Ózd Város Önkormányzatának Képviselőtestületénél. Ebben leírta, hogy édesanyjával évtizedek óta nem tartotta a kapcsolatot, örökrészét a közjegyzőnél visszautasította, 48 ezer forintos jövedelme pedig nem teszi lehetővé ekkora összeg kifizetését.

A képviselőtestület a fellebbezést arra alapozva utasította el, hogy az első fokon eljáró önkormányzati hatóság döntése jogszerű. Döntését a következőkkel indokolta.

Eger Megyei Jogú Város Polgármestere 2019. január 21. napján megküldte Ózd Város Önkormányzata Hivatalának a panaszos édesanyjának közkölségen történő eltemettetéséről szóló határozatot, melyben kérte a köztemetés költségeinek megtérítését Ózd Város Önkormányzatától. A határozattal egyidejűleg megküldte az elhunyt személy eltemettetésre köteles hozzátartozójának – aki eljárásomban a panaszos – nyilatkozatát, mely szerint hozzátartozója temetéséről anyagi helyzete miatt gondoskodni nem tud. Eger Megyei Jogú Város Polgármestere 2019. április 5. napján megküldte Ózd Város Önkormányzatának a panaszos édesanyja köztemetése ügyében keletkezett iratokat, valamint a Brinza Béla Temetkezés Kft. által kiállított 82.833 Ft összegű temetési számlát.

A Szocvtv. 48. § (2) bekezdése alapján az elhunyt személy elhalálózása időpontjában fennálló, lakóhelye szerinti települési önkormányzat a köztemetés költségét a haláleset helye szerint illetékes települési önkormányzatnak megtéríti. Fentiekre tekintettel Ózd Város Önkormányzata Eger Megyei Jogú Város Önkormányzat számlájára átutalta a fenti összeget.

A Ttv. 20. § (1) bekezdés d) pontja alapján a temetésről az elhunyt egyéb, közeli hozzátartozója a törvényes öröklés rendje szerint köteles gondoskodni. A Szocvtv. 48. § (3) bekezdés b) pontja szerint az elhunyt személy utolsó lakóhelye szerinti települési önkormányzat az eltemettetésre köteles személyt a köztemetés költségeinek megtérítésére kötelezi. Az önkormányzat eljárása során megállapítást nyert, hogy az elhunytnak a lányán (a panaszoson) kívül más eltemettetésre köteles hozzátartozója nincs. Fentiek miatt a SZOC/349-11/2019. számú 2019. április 18. napján kelt határozatával Ózd Város Önkormányzatának polgármestere kötelezte a panaszost édesanyja köztemetésével kapcsolatosan felmerült 82.833 Ft temetési költség megtérítésére.

A panaszos az Ákr. 112. §-ában biztosított jogával élve – a jogorvoslatra nyitva álló időben – fellebbezést nyújtott be az első fokon eljáró hatóság által meghozott döntéssel szemben. Az eljáró hatósághoz 2019. május 2. napján érkezett fellebbezésében előadta, hogy édesanyjával évtizedek óta nem tartotta a kapcsolatot, utána nem örökölt, valamint, hogy közjegyzői megkeresést kapott a sajomercsei zártkerti ingatlan (gyümölcsös) öröklése ügyében, melyet visszautasított. Előadta továbbá, hogy nem gondolja, hogy ezek után bármiféle kötelezettsége lenne, mivel nem volt kapcsolata az édesanyjával, így szerinte fizetési kötelezettsége sincs. Anyagi helyzete sem tenné lehetővé a követelés kifizetését, mivel 48.000 Ft összegű jövedelemmel rendelkezik.

A másodfokon eljáró hatóság hivatkozott a Szocvtv. 48. § (3) bekezdésére, amely egyértelműen meghatározza, hogy az eltemettetésre köteles személyt a köztemetés költségének megtérítésére kell kötelezni, illetve arra, hogy a költségek visszafizetésére a kötelezett részletfizetés engedélyezése iránt kérelmet nyújthat be. Az Ákr. 119. § (5) bekezdése alapján a másodfokú döntést hozó hatóság a döntést helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti. A fellebbezési eljárás során megállapították, hogy az első fokon eljáró önkormányzati hatóság döntése jogszerű, ami a panaszos édesanyja, néhai ózdi lakos közköltségen történő eltemetése tárgyában a SZOC/349-11/2019. számú határozatának helybenhagyását alapozta meg. A fellebbezés lehetőségét a Képviselő-testület az Ákr. 116. § (4) bekezdés b) pontjában foglaltak alapján zárta ki, amely szerint nincs helye fellebbezésnek „ha a képviselő-testület önkormányzati hatósági ügyben hozott döntést”.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg.

Az alapvető jogok országgyűlési biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) rögzíti.

Az 1.§ (2) bekezdésének d) pontja alapján a biztos megkülönböztetett figyelmet fordít a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére. A támogatásokra, adományokra szoruló, nélkülöző, szegénységben élő emberek különösen veszélyeztetett helyzetűek, akik tekintetében a biztos alapjogvédő munkája különösen jelentős.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdésének a) pontja szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati

lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az ombudsmani gyakorlat a **közszolgáltatást végző szervek** fogalmkörébe tartozónak tekinti a szociális ellátások biztosításával összefüggő közfeladatokat ellátó intézményeket, amelyekre az ombudsman vizsgálati jogosultsága – az Ajbt. hatásköri szabályai értelmében – kiterjed. Utalnom kell ebben a körben arra is, hogy a Mötv. 13. § (1) bekezdésének 8a. pontja alapján a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó **helyi önkormányzati feladatok** a szociális szolgáltatások és ellátások, amelyek keretében települési támogatás állapítható meg.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés b) pontja alapján az **önkormányzat hatóságnak minősül**, így a biztos vizsgálati jogköre a helyi önkormányzatok tevékenysége esetén is fennáll.

A vizsgálati keretekkel kapcsolatban rögzíthető továbbá az is, hogy az ombudsman számára egy adott jogi szabályozás alapjogi aspektusú vizsgálatára, valamint a jogszabályok hiányosságaival, tartalmi hibáival összefüggő intézkedések megfogalmazására a törvény lehetőséget teremt. A **preventív alapjogvédelemre is hangsúlyt helyező ombudsmani gyakorlat** alapján a biztos mandátuma keretei között marad akkor, amikor az alapjogi aspektusú vizsgálathoz nélkülözhetetlen módon, éppen a konkrét alapjogsérelmek és ezen alapuló panaszok megelőzése érdekében áttekinti a releváns jogi szabályozás egyes elemeit, feltérképezi és jelzi a jogalkotásért felelős szervek irányába a felmerülő aggályokat.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az alapvető jogok biztosa az általa lefolytatott vizsgálatról jelentést készít, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket.

II. A vizsgált alapjogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

Az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában kiemelte, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően.

Eszerint: *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés*

indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”

A fenti elvi jelentőségű tétellel összhangban vizsgálati megállapításaim érvrendszerének megfogalmazása, az egyes alapjogok, alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybíróági iránymutatás megszületéséig, az alkotmányszöveg változását, a tartalmi, illetve kontextuális egyezőséget is figyelembe véve – az alapvető jogok biztosaként továbbra is irányadónak tekintem az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően meghozott határozatai indokolásában kifejtett érveket, jogelveket és összefüggéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a **jogbiztonság**. Ahogyan pedig arra az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybíróági gyakorlat relevánsnak tekinthető a vizsgálat során. Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. A jogállamiság elvéből folyó követelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Nem hagyható figyelmen kívül továbbá, hogy a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást.

2. Az Alaptörvény II. cikke alapján az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az **élethez és az emberi méltósághoz**. A korábban irányadó és az Alaptörvény hatályba lépését követően továbbra is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybíróági gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az Alkotmánybíróság több alkalommal kifejtette, hogy a szociális ellátáshoz való jog minimumának elvont alkotmányos mércéje az élethez és emberi méltósághoz való jog. Az állam alkotmányos kötelezettségét akkor teljesíti, ha a szociális támogatási rendszert megszervezi és működteti. Egyedüli korlát, hogy átmenetileg sem okozhat területenként vagy társadalmi csoportonként ellátatlanságot, sem pedig emberhez méltatlan ellátási körülményeket. Az állam életvédelmi kötelezettségéből adódóan az emberi lét alapvető feltételeiről – így hajléktalanság esetén az emberi életet közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet elhárításához szállásról – minden esetben köteles megfelelően gondoskodni. A megélhetési minimum alkotmányos alapkövetelményeként meghatározott emberi élethez és méltósághoz való jog védelmében az állam az emberi lét feltételeiről köteles gondoskodni.

Az emberi méltósághoz való jog érvényesülésével kapcsolatos ombudsmani gyakorlat során kiemelt figyelmet fordítok a veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak érvényesítésére. Az egyes társadalmi csoportokhoz tartozó személyek számos okból – például az egzisztenciális helyzetük, életkoruk, egészségi, mentális állapotuk miatt – minősülhetnek veszélyeztetettnek. Helyzetükben a közös az, hogy kiszolgáltatottak valamennyi állami, közhatalmi beavatkozással szemben. Esetükben súlyos és közvetlen következményekkel járhat az is, ha az állam nem tesz eleget egyes alkotmányos feladatainak, a speciális,

rászorultakat segítő szabályozás és gyakorlat kialakításával, fenntartásával kapcsolatos kötelezettségeit nem vagy nem megfelelően látja el. Legyen szó ugyanakkor indokolatlan közhatalmi beavatkozásról, vagy éppen állami feladat, kötelezettség elmulasztásáról, az érintettek jog-, illetve érdekérvényesítő képessége minimális. A jogvédelem és az egyenlő méltóság szempontjából pedig nincs, és nem is lehet jelentősége annak, hogy az érintettek a jelenlegi kiszolgáltatott helyzetükbe önhibájukból vagy önhibájukon kívül kerültek.

3. Az Alaptörvény szövege az Alkotmány korábbi szabályaihoz képest részben újrafogalmazta a szociális jogokra vonatkozó rendelkezéseket. Az Alaptörvény XIX. cikke fejezi ki az állami törekvést a **szociális biztonság** megteremtésére. Az Alaptörvény XIX. cikk (1) és (2) bekezdése alapján Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult. Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg.

Az alkotmánybírói gyakorlatban az az álláspont vált uralkodóvá, hogy a szociális jogokról szóló szabályok az állam részére csupán iránymutatást tartalmaztak, az Alkotmányból annak ellenére nem fakad jogosultság, hogy ilyenként tételezte a 70/E. §, ez csak a másodlagos, a törvényhozás által megteremtett alanyi jogokkal hozhatók kapcsolatba. Az Alaptörvény e tekintetben nem tett mást, minthogy a korábbi gyakorlathoz igazította a szabályokat.

A szociális biztonsághoz való joggal összefüggésben az Alkotmánybíróság 1995-ben kimondta, hogy annak elbírálásánál, hogy a ténylegesen élvezett szolgáltatásokból mit és hogyan lehet alkotmányosan megvonni, a szociális jogok annyiban játszanak szerepet, hogy az elvonások folytán a szociális ellátás mértéke egészében nem csökkenhet a 70/E. § szerint megkövetelhető minimális szint alá. 1998-ban a 32/1998. (VI. 25.) AB határozatban követelményként azt állapította meg a Testület, hogy a szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó olyan megélhetési minimum állami biztosítását tartalmazza, amely elengedhetetlen az emberi méltósághoz való jog megvalósulásához. 2000-ben pedig az Alkotmánybíróság elvi érveléssel kimondta, hogy a szociális biztonsághoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtott megélhetési minimumnak az állam általi biztosítását állapítja meg. A megélhetési minimumot biztosító szociális ellátások rendszerének kialakításakor alapvető követelmény az emberi méltóság védelme: az állam köteles az emberi lét alapvető feltételeiről gondoskodni. A megélhetési minimum garantálásából azonban konkrét részjogok, mint alkotmányos alapjogok nem vezethetők le. A határozat indokolásában kiemelte az AB, hogy a szociális biztonság alapjogánál az alkotmányossági mérce az ellátás minimális mértékének meghatározásával konkrétá vált: „a szociális intézményrendszer keretében nyújtandó ellátásnak olyan minimumot kell nyújtania, hogy az biztosítsa az emberi méltósághoz való jog megvalósulását. Az ezt a minimumot el nem érő mértékű szolgáltatás esetében a szociális biztonsághoz való jog érvényesüléséről nem lehet beszélni”.¹ Az Alkotmánybíróság szerint a szociális ellátásnak az a feladata, hogy mindazoknak a rászorulóknak, akik nehéz anyagi, egzisztenciális helyzetbe jutottak, és más intézményrendszer (így különösen a társadalombiztosítás rendszere) révén nem képesek a létfenntartásukat biztosító jövedelemre szert tenni, állami segítséget nyújtson. A szociális ellátás tehát funkcióját tekintve kiegészítő, kiegészítő jellegű. Mindaddig, amíg valaki megfelelő jövedelemmel rendelkezik, vagy más ellátási rendszerben szolgáltatásra jogosult, szociális ellátást nem, vagy legfeljebb indokolt esetben és kiegészítő jelleggel kap. A közösség által biztosított támogatás ott lép be, ahol az öngondoskodás lehetősége már nem áll fenn.

¹ Vö. 42/2000. (XI. 8.) AB határozat, megerősítette 40/2012. (XII. 6.) AB határozat.

Az Alkotmánybíróság a 37/2011. (V. 10.) AB határozat azt is megfogalmazta, hogy az államnak be kell avatkoznia, ha az egyén nem képes a maga számára az anyagi értelemben vett méltó életet biztosítani, és az anyagi létminimum alatt él, vagyis az emberi méltóságnak van egy ellátási igényt megalapozó funkciója is. Az alkotmánybírói gyakorlatból az is következik, hogy a szociális biztonsághoz való jog nem tekinthető alanyi jogi természetű alkotmányos alapjognak, ennek megfelelően nem is kényszeríthető ki az államtól az egyes állampolgárok számára a megfelelő életszínvonal, vagy éppen konkrét juttatások biztosítása. Másrészt az Alkotmánybíróság elismeri, hogy létezik a szociális biztonsághoz való jognak egy olyan magja, amely – meghatározott, kivételes esetben – alanyi joghoz hasonlóvá válik: ez a megélhetési minimum biztosítása. Az összességében ugyan meg nem határozható, de megfelelő mutatószámokkal körülhatárolható megélhetési minimum biztosítására a polgárnak akkor van alanyi joga, ha maga semmilyen módon nem képes azt előteremteni. Az Alkotmánybíróság szerint a „megélhetési minimumhoz való jog” az élethez és emberi méltósághoz való jogból következik, azonban az állam által korlátozható, így a rászorultságon túlmutató feltételek teljesüléséhez köthető. Az államnak ugyanakkor tartózkodnia kell olyan intézkedések törvénybe foglalásától, amelyek alkalmazása súlyosan veszélyezteti a magánszemély és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését.

4. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a hatósági ügyek tisztességes intézésének követelményét írja elő. E bekezdés – a tisztességes ügyintézés részeként – rögzíti azt is, hogy a hatóságok a döntéseiket indokolni kötelesek. Az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően is alkotmányi szintre vezette vissza az indokolási kötelezettséget: a 8/2004. (III. 25.) AB határozat rögzítette: a tisztességes eljárás követelménye szerint elvárható, hogy az érdekelt megismerhesse az ügyében hozott határozat részletes indokait.

Az Alaptörvény rendelkezésének logikai értelmezéséből következik, hogy az indokolás nélküli érdemi hatósági döntés eleve tisztességtelen; nem érvényesül ez a rendelkezés, ha az érintetteket nem tájékoztatják arról, hogy jogaikról, kötelezettségeikről, jogállásukról milyen tények és jogszabályok alapján döntöttek. A tájékoztatás hiánya ugyanis a tartalmi jogorvoslás lehetőségét is megvonja.

Az Alkotmánybíróság szerint a **tisztességes eljárás követelménye** olyan minőség, melyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni [6/1998. (III. 11.) AB határozat]. A tisztességes eljárás követelménye a hatósági ügyek intézése során túlmutat az eljárás legalitásán. Az Alaptörvény XXIV. cikkének érvényesüléséhez nem elegendő, ha a hatóságok betartják az ügy elintézésére irányadó anyagi és eljárási jogszabályokat, hanem szükséges az is, hogy mind az egyedi ügyintézés, mind az arra irányadó jogszabályok segítsék az ügyféli jogok érvényesülését. Ellentétes a tisztességes eljárás követelményével az a jogszabály, amely tartalmilag ellehetetleníti az érintett ügyfél számára azt a jogot, hogy ügyéről teljes körű és részletes tájékoztatást kapjon, vagy azt a lehetőséget, hogy jogainak és jogos érdekeinek védelmében felléphessen.

A tisztességes ügyintézés követelményéből következik az is, hogy az egyedi, mérlegelés alapján meghozott döntések meghozatalánál is jogszabálynak objektív módon kell meghatároznia a mérlegelés szempontjait a hatóság számára (lásd 62/2009. (VI. 16.) AB határozat).

III. Az ügy érdeme tekintetében

Jelen eljárásban a tekintetben kellett állást foglalnom, hogy Ózd Város Önkormányzata valósított-e meg olyan mulasztást az eltemetésre köteles hozzátartozók felkutatása során, amely a panaszos alapjogainak sérelmét eredményezte, illetőleg hogy a köztemetés

költségeinek megtérítésre irányuló eljárás lefolytatására a jog keretei között került-e sor.

Előjáróban fontos kiemelni, hogy a szélsőségesen rászoruló polgáraitól való gondoskodás, a segítő mechanizmusok kialakítása mindenkor az állam egyik alapfeladata. A jogalkotó és a jogalkalmazó szerv számára egyaránt fontos cél a garanciális alapjogi normákkal (jogállamiság elve, jogbiztonság követelménye, emberi méltósághoz, tisztességes eljáráshoz és szociális biztonsághoz való jog) összhangban az ellátási rendszer létrehozása, finanszírozása, működtetése, illetve e rendszeren belüli felelős döntéshozatal.

Alapjogi szempontból az állam különböző típusú szociális ellátás segítségével köteles az állampolgárok szociális biztonságáról gondoskodni, amellyel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy az állam e kötelezettségének eleget tesz, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatások rendszerét. Mindez tehát azt jelenti, hogy az önkormányzat, mint az állami kötelezettség gyakorlati megvalósulásával megbízott szerv – a jogosultsági feltételek fennállása esetén – központi és helyi támogatásokat állapít meg a kérelemmel hozzá fordulóknak. Az önkormányzat szociális ellátó tevékenysége során tehát akkor tesz eleget az Alaptörvényben foglalt követelményeknek, ha azt a jogszabályban előírt módon, a kötelező ellátási formákat nyújtva, a kérelmeket szabályszerű eljárás során, a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően bírálja el. A szociális ellátórendszer működtetésének alapvető szabályait, az egyes állami, illetve önkormányzati feladat- és hatásköröket, azok terjedelmét, valamint a jogosultak körét – az Mötv. rendelkezéseivel összhangban – a Szocvtv. határozza meg.

1. Az eltemettetésre köteles örökös személyének megállapítása

A Szocvtv. a 48. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a haláleset helye szerint illetékes települési önkormányzat képviselő-testülete, amennyiben nincs vagy nem lelhető fel az eltemettetésre köteles személy, vagy az eltemettetésről nem gondoskodik, **természetbeni szociális ellátásként** a köztemetés keretében az elhunyt személy közköltségen történő eltemettetéséről gondoskodik.

A Szocvtv. 48. § (4) bekezdése a köztemetéssel összefüggésben további garanciális szabályokat is rögzít. Ezek között szerepel az is, hogy az elhunyt személy utolsó lakóhelye szerinti települési önkormányzat

- a) a költségeket hagyatéki teherként a területileg illetékes közjegyzőnél bejelenti, vagy
- b) az eltemettetésre köteles személyt a köztemetés költségeinek megtérítésére kötelezi.

A rendelkezésemre bocsátott dokumentumokból kitűnik, hogy Ózd Város Önkormányzata a köztemetés költségeinek megtérítéséről az eltemettetésre köteles személy kötelezése útján intézkedett. A köztemetés költségeinek visszatérítése ügyében folyó eljárásban a panaszos az eljáró önkormányzat tudomására hozta, hogy a hagyatéki eljárásban lemondott az örökrészéről, a fellebbezésében foglaltakat a másodfokú határozat is rögzítette, mely szerint a sajtómercei zártkerti ingatlan (gyümölcsös) megöröklése ügyében a közjegyzőnél az örökségét a panaszos visszautasította.

Az Új Ptk.² az öröklésből való kiesés szabályai között rögzíti, hogy **kiesik az öröklésből az is, aki az örökséget visszautasította**. Az Új Ptk. hivatkozott szakaszához fűzött indokolás szerint nem módosult a kiesés jogkövetkezménye, eszerint **a kieső személyt öröklési jogi szempontból úgy kell tekinteni, mintha nem is létezne**.

Ezen rendelkezés alapján ezért az önkormányzatnak a köztemetés költségeinek

---

² Új Ptk. 7:4 § (2) bekezdés

visszatérítésére irányuló eljárásában mindenekelőtt azt szükséges tisztázni, hogy ki az örökös, ki az eltemetetésre köteles személy. Ezért vizsgálatom fókuszába mindenekelőtt az állt, hogy a hatósági eljárás során a tényállás tisztázás keretében erre sor került-e.

A köztemetés költségeinek visszafizetéséről rendelkező önkormányzati határozat a Ttv. 20. § (1) bekezdés d) pontjára hivatkozva emeli ki, hogy a temetésről az elhunyt egyéb, **közeli hozzátartozója a törvényes öröklés rendje szerint** köteles gondoskodni.

A Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja alkalmazásában közeli hozzátartozóknak minősülnek:

”a házastárs, az egyenes ágbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő, és a testvér”.

A törvényes öröklés általános rendjét az Új Ptk. VIII. fejezete tartalmazza. A Hetv. 18. § (2) bekezdésében foglalt szabályok szerint pedig **a közjegyző hatósági megkeresésre igazolja a hagyatékban érvényesülő öröklési rendet.**

A Ttv. 20. § (1) bekezdése szerint a temetésről **sorrendben** a következők kötelesek gondoskodni:

- a) aki a temetést szerződésben vállalta;
- b) akit arra az elhunyt végrendelete kötelez;
- c) végintézkedés hiányában az elhunyt temetéséről az elhalálozása előtt vele együtt élő házastársa, vagy élettársa;
- d) az elhunyt, egyéb közeli hozzátartozója a törvényes öröklés rendje szerint.

1. A polgármesternek küldött megkeresésemben választ kértem arra, hogy eljárása során miként tisztázta azt, hogy volt-e az elhunyt eltemetését vállaló személy, vagy végrendelet, amelyben az elhunyt a temetéséről rendelkezett, továbbá elhalálozása előtt az elhunyttal együtt élő házastárs vagy élettárs, illetve, hogy *ki volt az elhunyt törvényes öröklés rendje szerinti egyéb, közeli hozzátartozója?*

A polgármester válaszában a Szocvtv. 34. § (1) bekezdésére hivatkozott, azzal a magyarázattal, hogy az egri önkormányzat volt az illetékes arra, hogy megvizsgálja, volt-e az elhunyt végrendelete, vele együtt élő házastársa vagy élettársa, illetve, hogy van-e egyéb, közeli hozzátartozója a törvényes öröklés rendje szerint.

Az Szocvtv. fent hivatkozott rendelkezése az aktív korúak ellátásának jogosultsági szempontjait szabályozza, azonban a polgármester válaszában arra nem tért ki, hogy mindez miképpen hozható összefüggésbe a vizsgált köztemetéssel.

Megkeresésemre adott válaszához azonban azt is hozzáfűzte, hogy **a köztemetés megtérítésének elrendelésekor Ózd Város Önkormányzata már nem vizsgálta az eltemetetésre köteles hozzátartozókat**, mert „*azt már az egri önkormányzat a köztemetés elrendelése előtt megvizsgálta*”. Mindezekkel összefüggésben a polgármester azt is tudomásomra hozta, hogy Eger Megyei Jogú Város Önkormányzatának eljárása során a panaszos kérelmében más, eltemetetésre köteles hozzátartozót nem jelölt meg.

A polgármester eljárása során megkereste az Eger Megyei Jogú Város Önkormányzatának polgármesterét, és az ügyben keletkezett iratok, valamint az eltemetetésre köteles hozzátartozók nyilatkozatának megküldését kérte. Az iratanyagban azonban nem lelhető fel a hivatkozott, olyan tartalmú kérelem, amelyben a panaszos más, eltemetetésre köteles hozzátartozót jelölt volna meg.

Eger Megyei Jogú Város polgármesterének csatolt, 12009-2/2019. számú, közköltségen történő eltemetésről szóló határozata és annak melléklete sem tartalmaz e tekintetben nyilatkozatot. Ugyanakkor az egri Markhot Ferenc Oktatókórház és Rendelőintézet főigazgatója által 2019. január 14-én az egri Polgármesteri Hivatalnak címzett válaszlevélből kiderül, hogy a **panaszos a kórházat e-mailben tájékoztatta**, hogy a temetést nem tudja vállalni. A főigazgató e levelében kiemelte, hogy erről egyéb írásos nyilatkozat

nem áll rendelkezésére.

A köztemetés költségeinek visszafizetéséről rendelkező önkormányzati határozat hivatkozik a Szocvtv. 48. § (3) bekezdés b) pontjára, amely alapján az elhunyt személy utolsó lakóhelye szerinti települési önkormányzat az eltemetetésre köteles személyt a köztemetés költségeinek megtérítésére kötelezi. Majd a határozat – **anélkül, hogy a panaszos nyilatkozata erről a döntéshozó rendelkezésére állna – megállapítja, hogy az elhunytnak a lányán (a panaszoson) kívül eltemetetésre köteles hozzátartozója nincs.**

A határozatban foglaltaknak ellentmond az a panaszos által előadott tény, amely szerint édesanyja után testvérének gyermekei örököltek. Ennek alapján az vélelmezhető, hogy az elhunyt több gyermeke volt, tehát több törvényes örököse is lehetett.

Az önkormányzati határozat azonban semmiféle erre vonatkozó megállapítást nem tartalmaz, utalás sincs benne arra vonatkozóan, hogy a polgármester a döntését megelőző eljárásában érdemi eljárási cselekményt foganatosított volna **a törvényes örökös személyének feltárása, a törvényes öröklési rend szerinti hozzátartozó kilétének megállapítása érdekében.**

2. A polgármesternek küldött megkeresésemben választ kértem arra is, hogy **miként tisztázta** az önkormányzat a köztemetés költségeinek megtérítésére irányuló eljárásában, hogy pontosan ki az eltemetetésre köteles személy.

A polgármester – a fentebb részletezettekben túlmenően – erre a kérdésre nem adott választ.

Az örökgyó illő eltemetésének költségei az Új Ptk. hagyatéki tartozások sorrendjét rögzítő 7:94 § (1) bekezdésének a) pontjában, tehát első helyen szerepelnek. Ez annyit jelent, hogy **az örökös a köztemetés megelőlegezett költségét minden más hagyatéki tartozást megelőzve köteles az önkormányzatnak visszafizetni.**

A Ptk. 7:94 § (2) bekezdése azt is kimondja, hogy a hagyatéki tartozásnak ezen a minőségén nem változtat, hogy a tartozás – az öröklés megnyílása előtt vagy azt követően – az örökös, mint hitelező javára keletkezett.

Az Új Ptk.-ban is rögzített és fentebb hivatkozott kiesési szabályok alkalmazásával – amennyiben visszautasította édesanyja, mint örökgyó után maradó örökségét –, a panaszos nem vált örökössé. Helyébe a törvényes öröklési rend szerinti következő örökös lépett. Emiatt **az örökös személyének megállapítása megkerülhetetlen a köztemetés költségeinek visszatérítéséről való rendelkezés során.** Mindezeket a kérdéseket a döntéshozatali eljárásban, a köztemetés visszatérítésre kötelező határozat kibocsátása előtt lett volna szükséges tisztázni.

Amennyiben a panaszos nem vált örökössé, tőle a köztemetés költségének megtérítése jogszerűen nem követelhető, mert amint az az Új Ptk. indokolásából is következik, az öröklésből kieső személyt úgy kell tekinteni, mintha nem is létezne. **Az köteles tehát a hagyatéki tartozások között elsőként a köztemetés költségeit kifizetni, akit a hagyaték örökösöként bejegyeztek.**

Az iratanyag mellékletét képezi egy 2019. február 27-én kelt adó- és értékbizonyítvány, ami tanúsítja, hogy az elhunyt két ingatlantulajdonnal is rendelkezett. Ezt az iratot az Ózdi Polgármesteri Hivatal bélyegzőjével 2019. június 5-én érkezett.

Ingatlan öröksége tehát az örökgyónak volt, szükségyszerűen hagyatéki eljárást is lefolytattak, a megelőlegezett köz költség visszatérítésére irányuló eljárásaik során az erre hatáskörrel rendelkező szervek mégsem tisztázták az eltemetetésre köteles személy kilétét, és nem intézkedtek a további hozzátartozók felkutatásáról.

Mindezek alapján a köztemetés költségeinek visszatérítéséről rendelkező önkormányzati eljárás – rendelkezésemre bocsátott – dokumentumaiból megállapítható, hogy az örökös személyének tisztázására az önkormányzati eljárás keretében nem került sor, ezt válaszában a polgármester sem igazolta.

Fentiek alapján megállapítható, hogy a köztemetés költségeinek megtérítésére irányuló eljárásában Ózd Város Önkormányzatának polgármestere jogsértően járt el, nem tett eleget az Ákr.-ben megszabott, tényállás tisztázási kötelezettségének.

A köztemetés költségeinek visszafizetéséről rendelkező önkormányzati határozat fenti ténykérdést annak ellenére nem tisztázta, hogy a panaszos fellebbezésében szereplő indokolását az örökrész visszautasításáról szóló önkormányzati határozat indokolása is tartalmazza, ebből következően az eljáró hatóságnak e tényről az eljárás lefolytatásakor kétséget kizáróan tudomása volt.

Ezzel összefüggésben, a hatóság eljárásának alapjogi szempontú megítélésénél szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy az Ákr. 2. §-ban lefektetett követelményekből fakadó kötelezettségek a másodfokú hatóságra is vonatkoznak.

Az önkormányzatnak mind az első-, mind a másodfokú eljárásban lehetősége lett volna a tényállás tisztázása körében a közeli hozzátartozók felkutatására, azonban ezt sem meg sem kísérelték, egyik eljárásban sem. Ennek okán az önkormányzat különösen amiatt marasztalható el, hogy utóbb, a panaszos fellebbezése nyomán, a jogorvoslati eljárásban tudomására hozott adatok alapján, **a tények utólagos felismerésével orvosolhatta volna az alapeljárásban elkövetett eljárási hibákat, azonban erre a jogorvoslati eljárásban sem került sor.**

E helyütt rá kell mutatnom az Alkotmánybíróság eddigi következetes gyakorlatára, mely szerint az összes részletszabály betartása, vagy egyesek megszegése ellenére lehet az eljárás igazságtalan, méltánytalan vagy nem tisztességes³. Lényeges kiemelni továbbá a testület következetes álláspontját abban is, **hogy a tételes jogszabályi rendelkezések alapelvekkel együtt történő alkalmazása biztosíthatja, hogy a hatóság eljárása nem pusztán jogszerű, hanem méltányos, és alkotmányos is lesz.**

Abban az esetben azonban, ha az eljáró hatóság a tételes jogszabályi rendelkezéseket sem alkalmazza maradéktalanul, a hatóság eljárása nem minősíthető jogszerűnek. Ennek következtében viszont a hatósági eljárás alkalmas arra, hogy a tisztességes hatósági eljárás elvének érvényesülésével összefüggésben sérelmet okozzon.

A vizsgálat azt igazolta, hogy a panaszos ügyében született önkormányzati határozatok a hatósági döntés lényeges elemeit nem tartalmazták. A vizsgált eljárás egészének és körülményeinek figyelembevétele alapján ezért megállapítom, hogy mindezekkel a mulasztásokkal az önkormányzat mindkét eljárásában a hatósági ügyek tisztességes intézéséhez fűződő alapjog tekintetében visszásságot okozott és tartott fenn.

2. A kötelezett vagyoni helyzetének vizsgálata

A Szocvtv. fentebb hivatkozott 48. § (4) bekezdése a közköltségen való eltemetéssel összefüggésben **első helyen a költségek hagyatéki teherként való bejelentését tünteti fel, a területileg illetékes közjegyzőnél.** A hivatkozott szakasz b) pontja tartalmazza az eltemettetésre köteles személyre vonatkozóan a köztemetés költségeinek megtérítésére való kötelezés, vizsgált esetben is alkalmazott lehetőségét.

Arra a kérdésemre, hogy bejelentette-e az önkormányzat a köztemetési költségeket hagyatéki teherként a területileg illetékes közjegyzőnél, a polgármester azt a választ adta, hogy mivel a rendelkezésre álló iratok szerint volt eltemettetésre köteles hozzátartozó, a köztemetési költségeket nem hagyatéki teherként jelentette be a közjegyzőnek.

A megküldött dokumentumok alapján nem állapítható meg, hogy a közköltség visszatérítésének módjáról határozatban rendelkező polgármester pontosan milyen adatok alapján, **mely szempontok mérlegelését követően zárta ki a költségek hagyatéki teherként**

³ Lásd 26/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [49]-[52]

való bejelentését (Szoctv. 48. § (4) bekezdés a) pont).

Vizsgálatom azt igazolta, hogy volt a hagyatékban ingatlanvagyon, volt hagyatéki eljárás, továbbá van a panaszosnak testvére, tehát amennyiben ő/ők nem utasította/utasították vissza a hagyatéket volt másik örökös vagy örökösök. Eljárásom azt is kétséget kizáróan igazolta, hogy **minderről a döntéshozónak tudomása volt**, mert ezeket a tényeket a panaszos fellebbezése tartalmazta, mely a másodfokú határozat indoklásában is szerepelt. Ennek ellenére a másodfokú határozat is azt rögzítette, hogy „az eljárás során megállapítást nyert, hogy az elhunytnak a lányán (a panaszoson) kívül más eltemettetésre köteles hozzátartozója nincs”.

A köztemetés költségeinek visszatérítésére vonatkozó eljárásában mind az első, mind a másodfokon eljáró hatóság mellőzte azoknak a tényeknek, szempontoknak a határozatában történő bemutatását, **amelyek mérlegelésével döntését kialakította.** Következésképpen a hatóságnak a közköltség visszatérítésére vonatkozó döntése az eltemettetésre köteles személy **megtérítési kötelezésére** vonatkozott, és nem a közköltség **hagyatéki teherként** való bejelentésére.

Az eljárás során a panaszos fellebbezésben szereplő, az öröklés és eltemettetésre köteles személy megállapítása szempontjából releváns körülmények vizsgálatát mellőzték, **csak az ügyfél – fellebbezésben szintén szereplő – személyes körülményeiről előadott tényeket (ti. nem tartotta a kapcsolatot az édesanyjával) mérlegelte a hatóság.** Ezt a tényt megítélve rögzíti azt az önkormányzati határozat, hogy a panaszos nem mentesülhet a megtérítés kötelezettsége alól, mert ilyen lehetőséget a jogszabály nem tartalmaz. Az önkormányzatnak a tényállás tisztázására irányuló tevékenysége azonban nem korlátozódhat azoknak a kérdéseknek a vizsgálatára, amelyek az adott döntését alátámasztják, és nem hagyhatja figyelmen kívül azokat a tényezőket, amelyek további bizonyítási eljárást tehetnek szükségessé.

Az Ákr. 119. § (4) bekezdése kimondja, hogy **a másodfokú hatóság az eljárása során nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz.** A fellebbezéshez kötöttség hiánya – az Ákr. Kommentárjának fenti szakaszhoz fűzött magyarázata szerint – azt jelenti, hogy a hatóság vizsgálata során túlterjeszkedhet a fellebbezési kérelmen, de **nem értelmezhető akként, hogy a másodfokú hatóság a fellebbezésben foglalt tényállításokat, jogi álláspontot nem köteles megvizsgálni.** Az Ákr. Indokolása ehhez kapcsolódóan azt is kiemeli, hogy a törvény értelmében a másodfokú hatóság eljárásában a teljes revízió elve csakis jogszabálysértő döntés tekintetében érvényesül, azaz érdeksérelemre hivatkozott fellebbezések esetén a fellebbezési kérelemhez kötve van.

Az ügyfél fellebbezésben előadott indokai között tényszerűen szerepel, hogy az örökös sajomercsi zártkerti ingatlan öröklési ügyében közjegyzői eljárás folyt, s a panaszos az örökséget visszautasította. Ennek alapján – **jogszerűen lefolytatott eljárásban – az örökös személyét kétséget kizáróan tisztázni kellett volna, hiszen az Új Ptk. fentebb hivatkozott rendelkezéséből következően az örökös az, aki a temetés költségeit jogszabályból következően viselni köteles.**

Az Ákr. 81. § (1) bekezdése határozza meg a döntés tartalmát és formáját. E szabály szerint a döntés tartalmazza a tényállásra, a bizonyítékokra, a szakhatósági állásfoglalás indoklására, **a mérlegelés és a döntés indokaira,** valamint az **azt megalapozó jogszabályhelyek megjelölésére** is kiterjedő indokolást.

A hatósági határozatokkal szemben támasztott alapvető követelmény, hogy a megállapított tényállás alapján, abból következően kell az egyes jogkövetkezményekről rendelkezni. A vizsgált esetben – megfelelő tényfeltárást követően – az első, de főként a másodfokú eljárásában az önkormányzatnak mérlegelnie kellett volna a tudomására hozott adatok alapján, hogy a köztemetés költségeit a Szoctv. 48. § (4) bekezdés a) vagy b) pontjában foglaltak alapján téríteti meg. **A mérlegelés szempontjainak ki kellett volna tűnni a határozatból,** akár a hagyatéki teherként történő bejelentés, akár az eltemettetésre

köteles személy kötelezése mellett dönt az eljáró szerv. A vizsgált, köztemetés költségeinek megtérítéséről szóló önkormányzati határozatok tehát **nem tartalmazzak világos és egyértelmű okfejtést arra vonatkozóan, hogy az öröklés és eltemettetésre köteles személy megállapítása szempontjából egyaránt releváns körülmények vizsgálatának mellőzésével** miért a Szocvtv. 48. § (4) bekezdés a) pontja szerinti jogkövetkezményt alkalmazták, és **mely tények mérlegelésével jutottak arra a döntésre, hogy az örökös(ök) helyett a panaszost kötelezzék a temetés költségeinek visszatérítésére.**

Az Ákr. 2. § (1) bekezdésének megfogalmazása szerint a közigazgatási hatóság jogszabály felhatalmazása alapján, a **hatáskörét a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolva** jár el. A jogalkotó a 2.§ (2) bekezdésben azt is előírja, hogy a hatóság a hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményeinek megfelelően, a törvény előtti egyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül, a jogszabályban meghatározott határidőn belül, észszerű időben jár el.

A szakszerűség igénye megköveteli, hogy az eljáró szerv szakmailag megalapozott, a jogszabály és az adott ügy eljárási elemeinek ismeretében adjon tájékoztatást az érintett ügyfélnek. Ezért is bír különös jelentőséggel az Ákr. alapelvei között szabályozott egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelménye. A szakszerűséggel együtt **ezek az alapvető garanciális elemei a tisztességes eljárásnak.** A szakszerű eljárás azt is megköveteli, hogy mindazokat az információkat, amelyek a hatóság számára ismertek, és az ügyféli jogok érvényesítéséhez nélkülözhetetlenek – jogszabály ellenkező rendelkezéséig – hozza az ügyfél tudomására (**fegyverek egyenlőségének elve**).

Az Alaptörvény rendelkezéseinek logikai értelmezéséből következik, hogy az indokolás nélküli érdemi hatósági döntés eleve tisztességtelen. A hatósági ügyek tisztességes intézésének követelménye a vizsgált döntéshozatali eljárásban azért nem érvényesült, mert a panaszos számára **a határozatok nem tartalmaztak megfelelő indokolást arról, hogy jogállását, és abból fakadó kötelezettségét milyen tények és jogszabályok mérlegelésével állapították meg** a döntéshozók.

Mindebből következően megállapítom, hogy az eljáró szervek döntéseik meghozatala során nem voltak figyelemmel a hatósági ügyek tisztességes intézésének alapjogi követelményére, mellyel visszásságot idéztek elő a panaszos tekintetében.

Figyelemmel arra, hogy az eljárás során született határozatból panaszos nem ismerhette meg mindazokat – a rá nézve anyagi terhet jelentő – tényezőket, amelyek a jövőre nézve lényegesen kihatottak a szociális helyzetére, fennáll a panaszos szociális biztonságához fűződő jogával összefüggő visszásság gyanúja is.

3. A megelőlegezett költség visszatérítésének akadályai

Az ember halálával hagyatéka, mint egész száll az örökösre. Az örökös az Új Ptk. 7:96. § (1) bekezdése alapján a hagyatéki tartozásokért a hagyatéki tárgyaival és azok hasznaival felel a hitelezőknek. Ha a követelés érvényesítésekor a hagyatéki tárgyai vagy hasznai nincsenek az örökös birtokában, az örökös öröksége erejéig egyéb vagyonával is felel.

Az Új Ptk. rendelkezései alapján tehát az örökös a hagyatéki hitelezői igény teljesítéséért elsősorban a hagyatéki tárgyaival és annak hasznaival felel. A hagyatéki hitelező követelése így elsődlegesen a hagyatéki vagyontárgyakból és azok hasznából elégíthető ki.

A hagyatéki hitelezői igény követelés akkor érvényesíthető, ha van a kötelezett rendelkezésére álló hagyatéki vagyon. Az, hogy a hitelező a hagyatéki vagyontárgyakból milyen összeg erejéig kereshet kielégítést, a hagyatéki vagyontárgyakat felsoroló hagyatéki leltár, vagy hagyatékátadó végzés alapján az erre irányuló eljárásban válik véglegessé.

A temetés viszonylag magas költségei, illetve a megélhetést biztosító jövedelem

alacsony mértéke miatt a hozzátartozók közkölségen történő eltemetetéséről kétséget kizáróan a társadalomnak az a rétege nem képes gondoskodni, amely tagjai erre elegendő jövedelemmel nem rendelkeznek (egyedülálló, alacsony nyugdíjasok, sokgyermekes hozzátartozó, egészségügyi, mentális, életvezetési problémákkal küzdő személyek, stb.).

Az is tény, hogy a temetés – települési önkormányzat által átvállalt – költségeit meg kell téríteni. A vizsgált esetben azonban erre a panaszos éppen csekély jövedelme miatt nem képes.

A Szocvtv. többször hivatkozott 48. § (4) bekezdése a köztemetés költségeinek megtérítését elsősorban a hagyatéki teherként, a területileg illetékes közjegyzőnél történő bejelentéssel engedményezi. Arról, hogy a hagyatékból a hagyatéki eljárás során elsőként a temetés költségei kerüljenek kiegyenlítésre, a közjegyző az eltemetető kérelmére gondoskodik.

Amennyiben a temetés költségeinek kiegyenlítésére az eltemetetésre köteles személy nem képes, végső soron fizetési meghagyásos eljárásra is sor kerülhet. A közjegyző az erre irányuló végzésében a követelés teljesítésére szólítja fel a kötelezettet, a végrehajtás terhe mellett. A fizetési meghagyás ellen a kötelezett 15 napon belül jogorvoslati kérelmet – azaz ellentmondást – nyújthat be, ezzel azonban az eljárás polgári perré alakul át. Abban az esetben pedig, ha a kötelezett ellentmondást nem terjeszt elő, a fizetési meghagyás jogerőre emelkedik és végrehajthatóvá válik.

A Bvt. 10. §-a alapján a *végrehajtási eljárást* a jogosult kérelmére a közjegyző vagy a bíróság rendelheti el.

A Bvt. 72. §-a szerint levonni csak a munkanélküli ellátásból (munkanélküli járadékból, nyugdíj előtti munkanélküli segélyből, keresetkiegészítésből, és keresetpótló juttatásból) lehet – legfeljebb 33% mértékig – tartásdíj, valamint jogalap nélkül felvett munkanélküli ellátás követelésének fejében.

A szociális támogatások tekintetében a Bvt. 74. §-a határozza meg tételesen azokat a **szociális ellátásokat, amelyekből nem tilthatók le tartozások**. Ezek között **mentes a letiltás alól** az átmeneti segély, az önkormányzati segély, – ideértve a meghatározott célra kapott segélyt is, és a rendkívüli települési támogatást, – továbbá az aktív korúak ellátására való jogosultság keretében megállapított pénzbeli ellátás, az időskorúak járadéka, a munkanélküliek jövedelepótló támogatása, az ápolási díj, valamint a rokkantsági járadék is.

A rendelkezésemre bocsátott iratanyag részét képezi a Magyar Államkincstár Nyugdíjfolyósító Igazgatósága által kiállított dokumentum, amely tanúsítja, hogy a panaszos 48.915 Ft rokkantsági ellátásban részesül. A panaszos emellett igazolta gyógyszerköltségeit és rezsi kiadásait is.

Az önkormányzati határozat tartalmazza azt, hogy a panaszos fellebbezésében előadta, hogy 48 ezer forint jövedelemmel rendelkezik, de arra az önkormányzat eljárása tényfeltáró szakaszában nem tért ki, hogy ez a jövedelem rokkantsági ellátás, amint arra sem, hogy a panaszos 48 ezer forintos jövedelme mentes a végrehajtás alól. Ebből az következik, hogy ha a panaszos nem tudja kifizetni a köztemetés önkormányzat által megelőlegezett költségét, úgy utóbb behajtani sem lehet, mert egyetlen jövedelemforrása a jogalkotó által biztosított módon mentes a végrehajtási eljárásból következő letiltás alól.

Az önkormányzat megalapozatlan döntése tehát, amellyel a panaszosra olyan kötelezettséget rótt, amely viselésére objektíve nem képes, önmagában is alkalmas arra, hogy a szociális biztonsággal összefüggésben visszásság veszélyét idézze elő.

4. A méltányosság gyakorlásának kérdése

A köztemetés a Szocvtv. hatálya alá tartozik. Szociális jellege abból adódik, hogy az önkormányzat az elhunyt illő eltemetése érdekében átvállalja a temetetés költségeit, amelyet később a kötelezettel visszatérítet. A temetési költségek önkormányzat általi

megelőzésére azért kerül sor, mert az eltemetésre köteles személy nem fellelhető, vagy **nem rendelkezik az elhunyt eltemetéséhez szükséges anyagi forrással.**

A temetés költségeinek visszafizetésére irányuló eljárásban ezért a kötelezett személyének hatósági eljárás keretében történő tisztázását követő második megkerülhetetlen lépés **a kötelezett szociális körülményeinek mérlegelése.**

Köztemetés költségeinek visszatérítése ügyében egy korábbi ombudsmani vizsgálat (AJB-882/2015. számon) megállapította, hogy a **köztemetés költségeinek visszatérítéséről rendelkező polgármesteri határozat következtében a panaszos szociális kérelme benyújtását megelőző helyzetéhez képest nagyobb szociális hátrányba kerülhet, e hátrányokozás miatt pedig felmerült a szociális biztonsághoz való joggal összefüggő visszasság veszélye.**

A jelenlegi esetben az önkormányzati határozat konkrétan tartalmazta, hogy **a költségek visszafizetésére a kötelezett részletfizetés engedélyezése iránt kérelmet nyújthat be.** A határozat a Szocvtv. 17. § (5) bekezdését jelöli meg, amely alapján a részletfizetés engedélyezhető, amennyiben annak megfizetése a kötelezett megélhetését súlyosan veszélyeztetné.

Ózd Város Önkormányzata Képviselő-testületének vizsgált 4/2015. (II. 20.) **önkormányzati rendelete** (továbbiakban: Ör.) azonban, amely egyébként szabályozza a pénzbeli és természetben nyújtott települési támogatásokat, **nem állapítja meg a részletfizetés részletes szabályait.**

Ez két kérdést vet fel. Mindenekelőtt azt, hogy milyen szempontok szerint mérlegel az önkormányzati hatóság az egyes ügyekben, ha a mérlegelés szempontjai nem rögzítettek, így a norma címzettjei számára nem világosak. Másrészt pedig azt, hogy, ha az Ör. a mérlegelés szempontjait nem rögzíti, azaz jogszerűen nincs lehetőség a különböző szociális helyzetből adódó fizetési könnyítések alkalmazására, a helyi döntéshozó hogyan kezeli a településen azoknak a rászorulóknak az eseteit, akiknek nincs olyan igazolható jövedelme, amely segítségével egy összegben fedezni tudja a temetés költségeit.

A polgármester a megkeresésében arra a kérdésemre, hogy mi a pontos indoka annak, hogy az önkormányzat rendeletében nem szabályozta a kötelezettség alóli részbeni vagy teljes mentesítés méltányolható eseteit, nem adott választ.

Az Alaptörvény 31. cikk (1) bekezdése szerint Magyarországon a helyi közügyek intézése és a helyi közhatalom gyakorlása érdekében helyi önkormányzatok működnek. Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján alkothat önkormányzati rendeletet.

A Szocvtv. 32. § (3) bekezdése és 132. § (4) bekezdése széles körű rendeletalkotási jogosultsággal ruházza fel az önkormányzatokat. E rendeleteket ugyanakkor az önkormányzatok származékos jogalkotói hatáskörben, a törvényi felhatalmazás keretei között alkothatják meg.

A köztemetéssel összefüggésben a Szocvtv. 48. § (4) bekezdése kifejezetten lehetőséget biztosít arra, hogy a települési önkormányzat a rendeletében szabályozottak szerint az eltemetésre köteles személyt a megtérítési kötelezettség alól – különös méltányolást érdemlő körülmények fennállása esetén – részben vagy egészben mentesítse.

Ózd Város Önkormányzata az Ör.-ben nem szabályozta a temetési költségekre igénybe vehető méltányosság feltételeit, azaz **nem ismert el rendeletében olyan, különös méltányolást érdemlő esetet, amely fennállása esetén az eltemetésre köteles személyt a köztemetés költségeinek megfizetése alól** mentesítené. Az önkormányzat így nem rendelkezett azokról az esetekről, amikor az eltemetésre köteles személynek (és családtagjainak) vagyona nincs, és az elhunyt után sem maradt hagyatéki vagyon, illetve az nem olyan mértékű, amely a köztemetés költségeit fedezné, a kötelezett szociális

körülményei, anyagi lehetőségei pedig nem teszik lehetővé a megelőlegezett költség visszatérítését, ugyanakkor a költségek kifizetése megélhetésüket súlyosan veszélyeztetné.

Abban az esetben azonban, ha a temetés költségeinek megtérítésére kötelezett személy – szociális körülményei, illetőleg **jövedelmi viszonyai igazolása mellett** – részletfizetési kérelemmel él, az elbírálás szabályai nem ismertek. Vagyis a rászorulóknak számára nem kiszámítható, hogy kérelmük elbírálásakor első fokon a polgármester, másodfokon pedig a képviselő-testület a határozatában milyen szempontok alapján dönt a kedvezmény formájáról, mértékéről, mely körülményeket (pl. jövedelem mértéke) milyen súllyal mérlegel, adott esetben mire alapozva utasítja el a kérelmet.

Az Alkotmánybíróság a méltányossági jogkör vonatkozásában a 11/2019. (III. 29.) számú határozatában a korábbi gyakorlatára utalva kiemelte, hogy a közigazgatás joghoz kötöttségének elvére tekintettel, a méltányossági jogkör gyakorlásához is mindig szükséges valamilyen jogszabályi felhatalmazottság léte, vagyis kell egy normatív rendelkezés, ami megteremti e jogkört a közigazgatási szerv számára (jogalkotói méltányosság). A felhatalmazás nélküli méltányosság nem megengedett. E felhatalmazás megléte a joghoz kötöttségből fakadóan egyszersmind azt is jelenti, hogy az alkalmazhatóság jogi feltételei, vagyis az, hogy **milyen esetkörben, kinek a javára, milyen feltételek mellett hozható ilyen tartalmú döntés, jogszabályban rögzítettek kell, hogy legyenek.**

Az Alkotmánybíróság határozatában azt is kifejtette, hogy a jogszabályban meghatározott méltányossági szempontok téves értékelése megalapozhatja a jogszabálysértés megállapítását. Hasonlóképpen, **ha a mérlegelési szempontok nem derülnek ki a határozatból, akkor a döntés megalapozottsága sem vizsgálható, ami szintén jogszabálysértő.** Végül a testület az okfejtéséhez azt is hozzáfűzte, hogy amennyiben a jogalkotó hatósági jogalkalmazást rendelt el az adott tárgy körben, a jogalkalmazó nem dönthet szabadon, mindennemű kötöttség nélkül.

A köztemetéssel összefüggésben a Szocvtv. 48. § (4) bekezdése adott felhatalmazást a települési önkormányzatnak arra, hogy a **rendeletében szabályozottak szerint** részben vagy egészben mentesítse az eltemettetésre köteles személyt a megtérítési kötelezettség alól. **Ózd Város Önkormányzata azonban a köztemetés költségének megtérítésére – így a méltányosság gyakorlásának feltételeire – vonatkozó részletes eljárási rendet önkormányzati rendeletben nem szabályozta.**

Annak ellenére, hogy a vizsgált ügyben hozott határozatában az eljáró szerv felhívott a részletfizetés engedélyezésének lehetőségére, az első és másodfokú eljárása során érdemben nem mérlegelte a panaszos jövedelmi helyzetével összefüggésben előadott érveit.

A rendelkezésemre bocsátott iratanyagból kitűnik, hogy a panaszos – a fellebbezésének elutasítását követően – 2019. május 29-én kelt kérelmében a Szocvtv. 48. § (4) bekezdésére hivatkozva, jogi segítségnyújtó igénybevételeivel méltányossági kérelmet terjesztett elő. A jogi képviselő által megfogalmazott beadvány a költségek részbeni, vagy teljes összességben történő megfizetése alóli mentesítésre irányult.

A polgármester a megkeresésemre adott válaszában ezzel összefüggésben arról tájékoztatót, hogy a panaszost a 2019. június 3. napján érkezett kérelme ügyében 2019. június 5. napján levélben arról tájékoztatták, hogy az önkormányzat a köztemetést a Szocvtv. szabályai szerint intézi, arról rendeletet nem alkotott, így a köztemetés költségeinek elengedésére nincs lehetőség.

Mindezzel összefüggésben szükséges azt is kiemelni, hogy **méltányossági szabályok hiányában az eltemettetésre köteles személy minden esetben, teljes mértékben köteles a köztemetés költségeit megtéríteni.** Ez a szabályozás – különösen a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok vagyona nélküli, szociális támogatásból élő tagjaival szemben – méltánytalan, mellőzi ugyanis annak a ténynek a figyelembevételét, hogy a rászorulóknak esetében vannak további, méltánylást igénylő körülmények (időskorú, fogyatékkal élő személy, marginális jövedelmi helyzetben lévők).

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogállam legfontosabb eleme a jogbiztonság, amelynek ki kell terjednie a jog egészére és egyes részterületeire is. A jogbiztonság egyrészt megkívánja a normavilágosságot, másrészt követelményt támaszt az egyes jogintézmények irányában is, amely szerint működésüknek előre kiszámíthatónak és előreláthatónak kell lennie. A jogállam értékrendjének egyik legfontosabb pillére a jogállami garanciák érvényre juttatása a jogintézmények működése során. Ezek hiányában sérül a jogbiztonság, a jogszabályok következményeinek kiszámíthatósága, és esetlegessé válhat az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapvető jogok érvényre jutása is⁴.

Az Alkotmánybíróság több határozatában⁵ is kiemelte, hogy az állam alkotmányos kötelezettségének tesz eleget, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítás és a szociális támogatások rendszerét. Hangsúlyozta azt is, hogy ezen belül a jogalkotó maga határozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el társadalompolitikai céljait.

Az ombudsman esetjoga is azt emeli ki, hogy a szélsőségesen rászoruló polgáraitól való gondoskodás az állam egyik kiemelkedően fontos feladata. Ez a jogalkotó és a jogalkalmazó szerv számára egyaránt fontos célt jelent: a megfelelő ellátási rendszereket működtetni az alkotmányos elvek és jogok (jogállamiság elve, a jogbiztonság követelménye, a hatósági ügyek tisztességes intézése, a szociális biztonsághoz való jog) alapján szerveződő segítő mechanizmusok kialakításával, és e rendszeren belül felelős intézkedést hozni.

Az eset vizsgálatának tapasztalatai alapján megállapítom, hogy az ügyben eljáró szervek a fentebb elemzett gyakorlat következtében olyan helyzetet hoztak létre, amely alkalmas arra, hogy a bármely okból rászoruló tárgyban költségek tekintetében kérelmező személy különösen kiszolgáltatott helyzetbe kerüljön.

Mindebből következően jelen ügy alapjául szolgált eset a panaszos vonatkozásában, – összefüggésben a jogbiztonság követelményéhez fűződő, illetve a tisztességes eljáráshoz való joggal, – a szociális biztonsághoz való jog tekintetében visszáság fennállásának veszélyét okozhatja, és tartja fenn.

Összegzés

Az alapvető jogok biztosa munkájának egyik legfontosabb elvi kiindulópontja az Ajbt. azon rendelkezése, amely a biztos kötelezettségévé teszi, hogy **tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordítson a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak a védelmére.** Ezen kötelezettség alapján hivatali elődeim az ombudsmani intézmény megalakulásától kezdődően minden rendelkezésre álló eszközzel – helyszíni ellenőrzések, hivatalból indított vizsgálatok, jogalkotási kezdeményezések révén – igyekeztek **fellépni az egzisztenciálisan vagy más módon kiszolgáltatott emberek alapjogainak védelmében.** A biztosok a kezdetektől fogva egyértelművé tették azt is, hogy a jogvédelem és az egyenlő méltóság – mint az Alaptörvényben is rögzített alapvető jogok – szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az érintettek a jelenlegi kiszolgáltatott helyzetükbe önhibájukból vagy önhibájukon kívül kerültek.

A települési önkormányzattól nem csupán elvárható, hanem kifejezetten **kötelezettség,** hogy polgárai megfelelő tájékoztatást kapjanak az egyes állami, önkormányzati ellátási formákról, azok igénylésének és igénybevételének feltételeiről. Ez a követelmény az alacsony társadalmi státuszú csoport tagjaival összefüggésben kiemelt jelentőségű. A jelenlegi gazdasági helyzet által előidézett nehéz élethelyzetek miatt a szociális ügyekben eljáró hatóságok kiemelt feladata, hogy eljárásaik során a rászoruló polgárok segítségére legyenek,

⁴ 21/2014. (VII. 15.) AB határozat

⁵ 26/1993. (IV. 29.) AB határozat, ABH 196, 199, 200. 43/1995. (VI. 30.) AB határozat

és a tisztességes eljáráshoz való jog jogállami szellemében, kellő körültekintéssel eljárva előzzék meg azt, hogy az eleve hátrányos helyzetben lévő kérelmezők az önkormányzat szociális eljárásának lehetséges következményeként még hátrányosabb helyzetbe kerüljenek.

A lefolytatott vizsgálat alapján megállapítottam, hogy Ózd Város Önkormányzata a köztemetés költségeinek megtérítésre irányuló eljárása során elmulasztotta felkutatni az eltemetésre köteles hozzátartozó(ka)t, a törvényes öröklési rend szerinti hozzátartozó, az örökös, vagy örökösök kilétének tisztázását mellőzve, jogsértő módon kötelezte a panaszost a temetés költségeinek visszafizetésére. A jogorvoslati eljárás során sem vizsgálta meg a fellebbezésben előadottakat, a rászoruló személy fizetési terheinek könnyítését lehetővé tevő részletfizetés, illetve méltányosság szabályait pedig a polgárok számára megismerhető módon, rendeletében nem szabályozta. Mindezek miatt a panaszolt eljárásban egyaránt sérült a rászoruló jogbiztonság követelményéhez fűződő, továbbá a tisztességes eljáráshoz, és a szociális biztonsághoz való joga, illetve ezen alapjogok tekintetében fennáll a visszásság veszélye.

Intézkedéseim

Fentiekre figyelemmel a jelentésemben feltárt, alapvető joggal összefüggő visszás, illetve a jogsérelem közvetlen veszélyét magában hordozó helyzet, valamint a visszásságok jövőbeni bekövetkezésének megelőzése érdekében

1. az Ajbt. 32. §-a alapján kezdeményezem *Ózd Város Önkormányzata Képviselő-testületénél*, hogy vizsgálja felül a megelőlegezett közköltség visszatérítésére irányuló eljárások különös méltánylást érdemlő eseteiben alkalmazható kedvezmények, megelőző intézkedések szabályozásának rendszerét, különös figyelemmel a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok tagjaira.

2. az Ajbt. 32 § (1) bekezdése alapján kezdeményezem *Ózd Város Önkormányzata Képviselő-testületénél*, hogy a jelentésemben foglalt szempontok figyelembevételével vizsgálja felül a panaszost köztemetés költségeinek megtérítésére kötelező határozatát, és azt a vonatkozó jogszabályok figyelembevételével hozza meg.

3. az Ajbt. 32 § (1) bekezdése alapján felhívom *Ózd Város Önkormányzatát*, hogy a jövőben a hozzá benyújtott kérelmeket szabályszerű eljárás során, a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően bírálja el, szociális támogatásokkal kapcsolatos eljárását mindenkor az Ákr. illetve az ágazati jogszabályok rendelkezései alapján, a kérelmező jogbiztonsághoz, szociális biztonsághoz fűződő jogát szem előtt tartva, a hatósági ügyek tisztességes intézésének követelménye szem előtt tartásával folytassa le.

Budapest, 2020. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos